

Alperosen

Elin Prøysen

Visa om alperosen er godt kjent både i Danmark, Sverige og Norge, men den er opprinnelig tysk, oversatt av den svenske gatemusikanten Wilhelmina Hoffman. Hun var ofte å se på Djurgården i Stockholm der hun solgte skillingstrykk og hadde med seg bilder som viste temaene i sangene. Fordi hun var blind, var sønnen hennes med og pekte på bildene mens hun sang.

Visa "Alpens ros" utga hun i 1871 i et lite hefte sammen med fortellingen om Eveli, datter til den rike Konrad Moor. Visa ble raskt populær, og bare i løpet av 1870-tallet ble den trykt i rundt 20 opplag.

I Danmark ga forlegger Julius Strandberg ut visa som skillingstrykk i 1901.

De norske tekstene har likhetstrekk både med de danske og svenske. På dansk heter jenta Alvilda, og hun er "datter av den rike købmand Bro". På svensk heter hun Elin eller Evelin, og faren er "den rike Conrad Moor". Kjæresten heter Junus på dansk, og Kuno på svensk. Avslutningen er også ulik. Strandberg hadde ikke med det moraliserende siste verset, men det finnes i de svenske variantene jeg har sett. Måten Alvilde dør på, er også ulik. I noen tekster står det rett og slett at hun dør og synker ned ved Kunos side. Men andre lar henne klatre opp og kaste seg utfor fjellet. På norsk finnes begge disse variantene.

"Alperosen" er på mange måter typisk for de kjærlighetsvisene hvor de elskende ikke får hverandre, men forenes i døden. Her er det ikke slemme foreldre som nekter dem kjærligheten. Tragedien skyldes at Alvilde har forlangt det umulige av kjæresten. Alpelandskapet og den mystiske blomsten danner rammen rundt handlingen. Det svikter litt i logikken når det står at alperosen vokser så høyt at ingen har vært der før, men Kuno plukker blomstene og kaster dem ned til Alvilde. Det tyder jo ikke på at han er så veldig høyt oppe! Men det spiller egentlig liten rolle. Det fremmede landskapet og blomsten gir teksten et eksotisk preg som sikkert har bidratt til visas popularitet.

Melodien kommer fra samme område som teksten og antas å være fra begynnelsen av 1800-tallet.

Høyt på Alpens isbelagte tinde,
der hvor ingen mann har satt sin fot,
der svaier rosen for de friske vinde,
i fjellets revner fester den sin rot.

Ned i dalen vokste opp en blomme,
yndig ren som Alpens rose hvit!
Og mange beilere til henne komme
for å vinne piken huld og blid.

Hun var ung og var så skjønn en terne,
datter av den rike kjøpmann Bro.
Men henne fulgte ingen lykkens stjerne,
ti i hennes sinn tok stolthet bo!

Dalens ynglinge de hånden rekker:
"O, Alvilde, bli min skjønne brud!
Alt mitt gods jeg for din fot nedlegger,
kleder dig som Alperosens skrud!"

"Nei," hun svarte, "ingens brud jeg bliver
før jeg får det løfte av hans munn,
at han mig en alperose giver,
en fjellets blomst av ham jeg fordrer kun!"

"Hør, du Kuno, hvis du den mig henter,
vil jeg evig, evig bli din brud,
all min kjærlighet jeg til dig skjenker.
Bring mig rosen da, og gå med Gud!"

Raskt han klatret opp ad fjellets side,
høyt deroppe lykkelig han stod.
Plukkede de skjønne roser hvite,
og ned dem kastet for Alvildes fot.

"Min Alvilde, jeg dig rosen bringer,
som dig så uskyldsren og hvit som sne."
Hans ord så tydelig mot henne klinger:
"O, Gud, jeg faller, la din vilje skje!"

I fortvilelse og sorgens smerte,
hun faller om og dekker nu hans lik.
"Store Gud, o trøst mitt arme hjerte
og hør min Kuno, vit jeg elsker dig."

Alvildes fader kom nu straks tilstede,
just som de i døden bleknet var.
Alle dalens folk med ham begræder
dette unge dødens brudepar.

Megen sorg og ulykke kan komme,
ved en kvinnes stolte overmot.
Alpens roser er ei lenger hvite,
de er farvet rød i deres blod.